

**Europees Verkiezingsprogramma
1989 - 1994**

INLEIDING

*De democratie moet
de grenzen over en
zich doen gelden
waar de macht ligt
en de beslissingen
vallen*

Er komt weer schot in Europa. Veel te lang heeft de huiver voor het onbekende de Europeanen ervan weerhouden, samen aan te pakken wat allen bedreigt en alleen samen kan worden opgelost. Nu zal, als alles goed gaat, en dat zal nog veel moeite kosten, binnenkort een beslissende stap worden gezet: eind 1992 moet de gemeenschappelijke Europese markt er zijn. Geen binnengrenzen meer voor het verkeer van mensen en goederen.

Dat is mooi, vindt D66. Het moet zeker gebeuren, maar ook als het lukt dan zijn we er nog niet. Integendeel: daarmee begint het pas. De vrije interne markt is een zuiver economische aangelegenheid, en een bloeiende economie is wel veel, maar niet alles. Als er naast de economische doorbraak niet een even beslissende politieke doorbraak komt, zal er veel mis gaan.

Europese politiek is nodig om te zorgen dat de vrijkomende economische krachten niet blijven tolleren om hun eigen as. Ze moeten aangewend worden voor meer werk in een sociaal rechtvaardig, vrij en veilig Europa, dat het milieu beschermt, niet discrimineert, cultuur respecteert en een doeltreffende bijdrage levert aan het gevecht tegen oorlog en tegen de armoede elders in de wereld.

Zo'n Europa komt er niet als de politiek niet uit haar nationale schulp kruipt. De democratie moet de grenzen over en zich doen gelden waar de macht ligt en de beslissingen vallen. Daarom zijn verkiezingen voor het Europees Parlement juist nu zo belangrijk. En nog belangrijker is, dat daarin vertegenwoordigers worden gekozen met een helder idee van waar het met Europa naartoe moet.

D66 is zeer Europees gezind, maar het Europa dat ons voor ogen staat is bepaald geen superstaat. Geen gepantserde reus willen wij, dreigend en dominerend naar buiten en eenvormigheid afdwingend naar binnen, maar een open, zelfverzekerde en vindingrijke samenleving, die wel zelf de politieke instellingen schept die bij haar passen; centraal waar nodig, dicht bij de burgers waar mogelijk; en op alle niveaus, van gemeente tot Gemeenschap, voorzien van een heldere, democratische en doeltreffende controle op de macht.

Samen met gelijkgezinden in alle landen wil D66 werken aan de ontwikkeling van een werkelijk gemeenschappelijk Europa

Een grote hindernis op de weg naar dat ideaal is de grote ongelijkheid van de deelnemende landen in economisch en sociaal opzicht. Vooral daardoor werken de bestaande grenzen niet alleen als belemmering, maar ook als beschutting. Het uitwissen van die grenzen heeft behalve grote voordelen dus ook nadelen, zeker als het onzorgvuldig gebeurt. Landen en streken die economisch zwak staan, hebben reden in dat geval de sterkeren te vrezen. Omgekeerd kunnen de burgers in de rijkere landen, zoals Nederland, zich afvragen of de eenheid niet gepaard zal gaan met een vermindering van de sociale zekerheid en andere nationale verworvenheden.

D66 erkent dat in het spanningsveld tussen nationale verworvenheden en de nieuwe mogelijkheden van meer Europese eenheid echte problemen liggen, waarvoor geen pijnloze oplossingen bestaan. Wij gaan ervan uit dat waar het niet anders kan weloverwogen offers kunnen worden gebracht vanwege de grote winst die ertegenover staat. Wat daarbij in elk geval niet mag gebeuren, is dat de sterken de winst opstrijken, terwijl de zwakken het gelag betalen.

Samen met gelijkgezinden in alle landen van de Gemeenschap wil D66 werken aan de ontwikkeling van een werkelijk gemeenschappelijk Europa, waarbij de volgende aspecten centraal staan:

1. een democratisch, doeltreffend en waar mogelijk decentraal bestuur;
2. het omzetten van economische welvaart in werkgelegenheid en een goed stelsel van sociale zekerheid;
3. het doeltreffend beschermen en verbeteren van het milieu;
4. het bieden van optimale vrijheid en rechtszekerheid aan zijn burgers en gasten, in gelijke rechten en emancipatie;
5. het optreden als een hecht samenwerkingsverband voor veiligheid door vrede en voor een doeltreffende bestrijding van de armoede in de wereld;
6. het goed beheren en tot nieuwe bloei brengen van zijn rijkdom aan veelvormige cultuur, vanuit het inzicht dat verscheidenheid van mensen en volken in hun spreken, hun denken en hun doen een stuwende kracht is die in meer eenvoudige samenlevingen ontbreekt.

*Wij vragen om uw
Europese stem*

In dit programma worden de eerste stappen naar dit Europa nader uitgewerkt. Zo concreet en gedetailleerd als een nationaal verkiezings-programma kan het niet zijn. Maar de richting die D66 uit wil staat er duidelijk in, evenals de visie waarop de keuze stoelt. Het is voor die visie en die richting dat wij vragen om uw Europese stem.

*De eerste drie Europakandidaten: (vlnr) Bob van den Bos,
Jopie Boogerd en lijsttrekker Jan Willem Bertens.*

I EUROPA EN ZIJN INWONERS

*Uitgangspunt voor
D66 is dat alle
inwoners van de
Europese Gemeen-
schap gelijke
rechten hebben*

- I-1 Uitgangspunt voor D66 is dat alle inwoners van de Europese Gemeenschap gelijke rechten hebben zonder onderscheid naar ras, geslacht, sexuele geaardheid, godsdienst of levensovertuiging, politieke voorkeur of burgerlijke staat. De Gemeenschap als zodanig zou partij moeten worden bij de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens.
- I-2 De cultuur van Europa vindt haar kracht en haar waarde in haar grote verscheidenheid. Naast versterking van het gemeenschappelijke en de wederzijdse waardering moet een Europees cultuurbeleid daarom gericht zijn op het respecteren en stimuleren van nationale en regionale culturele identiteiten, waarvan de verschillende talen een belangrijk onderdeel zijn. De afschaffing van de BTW op boeken, die tot dusver in enkele lidstaten gerealiseerd is, dient tot de gehele Gemeenschap te worden uitgebreid. De vaste boekenprijs dient een groot cultureel belang dat niet door de Gemeenschap mag worden doorkruist. De wederzijdse waardering voor elkaars culturen dient te worden bevorderd.
- I-3 Het onderwijs hoeft niet in geheel Europa gelijk te zijn, maar de stelsels moeten wel op elkaar gaan aansluiten, zowel organisatorisch als inhoudelijk. Voor deze harmonisering van het onderwijs in Europa is de aan voorwaarden verbonden erkenning van programma's en diploma's een eerste belangrijke stap. Verdere stappen zijn: bevordering van het onderwijs in andere EG-talen naast de moedertaal, verdere stimulering van het verrichten van een deel van studie en opleiding in een ander EG-land, en verdere stimulering van de internationale samenwerking tussen universiteiten onderling en met de industrie. De wetenschappelijke onafhankelijkheid van de universiteiten moet gewaarborgd blijven.
- I-4 Er dient een Europees mediabeleid te komen, vastgelegd in een richtlijn. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat legale omroepprogramma's in een lidstaat in andere lidstaten zonder belemmering kunnen worden doorgegeven. Wel moet ruimte worden

Economische zelfstandigheid van vrouwen en mannen moet uitgangspunt voor Europees beleid zijn

In gelijke mate deelnemen aan arbeidsproces en ouderschap

geboden voor het behoud van het eigen karakter van de nationale omroepen. Een Europees omroepbestel, naast de nationale omroepen, moet worden bevorderd. In de eerste plaats moet daarbij worden gedacht aan een publieke Europese omroep, maar wellicht zal ook de commerciële omroep in dit opzicht kunnen worden gestimuleerd.

I-5 Economische zelfstandigheid van vrouwen en mannen moet uitgangspunt voor Europees beleid zijn. De naleving van de Europese richtlijnen, betreffende gelijke behandeling van mannen en vrouwen, waarin tevens sprake is van voorkeursbehandeling voor vrouwen om achterstandsposities op te heffen en van positieve actieplannen in de arbeidsorganisatie t.b.v. vrouwen, dient krachtig gestimuleerd te worden. Er moet een richtlijn komen die voorziet in het gelijk trekken en waar nodig verbeteren van de regelingen met betrekking tot ouderschapsverlof, ouderschapsdeeltijd en kinderopvang voor zowel mannen als vrouwen, opdat beide ouders in gelijke mate in het ouderschap kunnen delen en aan het arbeidsproces deelnemen.

I-6 De Europese Gemeenschap telt vele etnische minderheden. Van groot belang is het treffen van maatregelen om de participatie en de emancipatie van minderheden in de Europese samenleving te bevorderen. De basis hiertoe kan gelegd worden via het publiceren van een tweejaarlijkse rapportage van de Raad van Ministers inzake de sociaal-economisch-culturele situatie van minderheden.

*Toekenning van
democratische
rechten in besluit-
vormingsprocessen*

- I-7 De groei van het aantal ouderen in combinatie met de toenemende vitaliteit op gevorderde leeftijd, onderstrepen de noodzaak te komen tot volwaardige participatie van ouderen in de samenleving. Een wezenlijk element hiervan is de politieke en maatschappelijke invloed van ouderen die vorm moet krijgen door toekenning van democratische rechten in besluitvormingsprocessen die (ook) hun belangen raken.
- I-8 Indien met betrekking tot de volksgezondheid en de zorgsector in Europees verband afspraken gemaakt worden, dan dienen garanties geschapen te worden voor voldoende zorg voor die groepen die van zulke zorg volledig afhankelijk zijn, zoals geestelijk gehandicapten, psychiatrische patiënten en hulpbehoevende ouderen.
- I-9 De rechtsbescherming van aids-patiënten en risicogroepen moet op Europees niveau worden gewaarborgd.
- I-10 Bij de bestrijding van de misdaad dient het opsporingsbeleid in de lidstaten geharmoniseerd te worden. Dit bevordert de doelmatigheid. Harmonisatie van het vervolgingsbeleid is daarentegen onnodig: aanvaard kan worden dat elke lidstaat zijn eigen materieel recht kent. Verworvenheden van de Nederlandse rechtsorde, zoals het beleid ten aanzien van drugs, worden niet prijsgegeven. Criminaliteitsbestrijding mag geen identificatieplicht met zich meebrengen.
- I-11 Er moet gezamenlijk Europees asielbeleid komen. Dit zal ruimhartiger moeten zijn dan wat we nu gewend zijn in Nederland.
- I-12 In grensgebieden van de lidstaten kan bestuurlijke samenwerking het best van onderop worden opgebouwd: het Euregiomodel. Inspraak- en beroepsmogelijkheden bij zaken van milieu en ruimtelijke ordening dienen wederzijds grensoverschrijdend te worden gemaakt.

II DE INTERNE MARKT

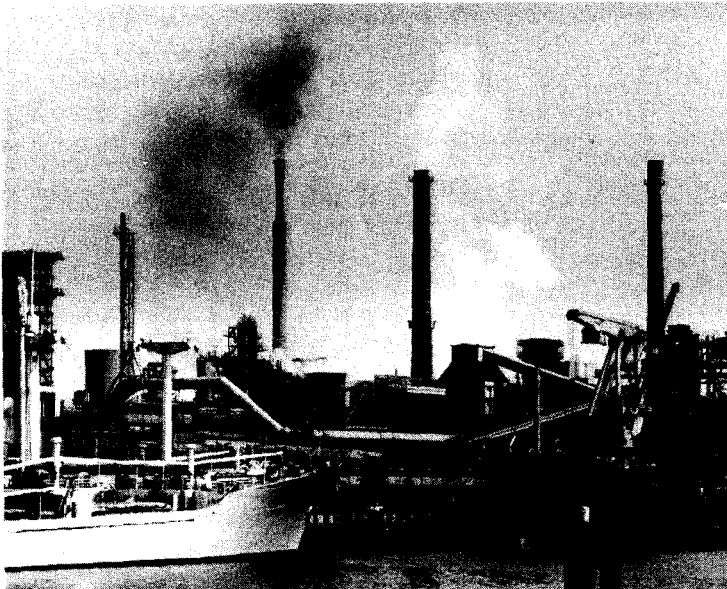
Volgens D66 mag de interne markt geen alibi zijn om de hand te lichten met sociale- en milieubelangen

- II-1 In 1992 moet de gemeenschappelijke Europese markt tot stand komen. Beter laat dan nooit, maar laat is het wel. De gevolgen van die traagheid doen zich allerwegen in Europa gevoelen : hoge werkloosheid, gebrek aan ondernemingskracht, te weinig beweging over grenzen heen. Daarom hecht D66 er veel waarde aan dat de streefdatum van 31 december 1992 ook werkelijk wordt gehaald.
- II-2 Van de grotere vrijheid op de interne markt verwacht D66 een sterke impuls voor de economische ontwikkeling. Deze moet worden gericht op meer werkgelegenheid. Nodig is daarom een gemeenschappelijke economische politiek, waarin het milieu-aspect volledig is geïntegreerd, die de economische samenhang vergroot en daarbij rekening houdt met het sociale en ruimtelijke beleid. Deze politiek zal gericht zijn op economische groei, met name door verbetering van de infrastructuur. Extra aandacht moet besteed worden aan achtergebleven gebieden en groepen.
- II-3 De interne Europese markt mag geen beletsel zijn voor het streven naar een open wereldhandelsstelsel. Dit stelsel moet gebaseerd zijn op internationaal aanvaarde spelregels, zoals wij die ook in Europees verband nastreven. Het ligt voor de hand dat het initiatief hiertoe wordt ondernomen in de GATT.
- II-4 Door de interne markt zal de concurrentie in de Europese Gemeenschap groter worden. Daardoor zullen nationale verworvenheden als het sociale bouwwerk en de milieuzorg onder druk komen te staan, voorzover die zaken elders minder zorgvuldig geregeld zijn. Volgens D66 mag de interne markt echter geen alibi zijn om de hand te lichten met sociale en milieubelangen. Op de langere termijn moet gestreefd worden naar een Europees stelsel van sociale zekerheid. Dit zal uiteraard niet in alle onderdelen gelijk kunnen zijn aan het huidige Nederlandse stelsel, maar het algemene niveau mag daarvoor zeker niet onderdoen. (Zie voor uitgangspunten m.b.t. milieuzorg hoofdstuk III)

Voor bedrijven die op Europese schaal kunnen opereren zal ook de medezeggenschap van de werknemers op Europees niveau vorm moeten krijgen

II-5 D66 pleit voor een gemeenschappelijk sociaal beleid op hoofdlijnen, met de mogelijkheid tot verdere uitwerking en aanscherping op onderdelen, door de lidstaten. Een dergelijk beleid vraagt om bereidheid van de sociale partners om hun beleid op Europees niveau af te stemmen, zodat een basis gevonden kan worden voor regionaal en sectoraal af te sluiten c.a.o.'s. Voor bedrijven die op Europese schaal kunnen opereren zal ook de medezeggenschap van de werknemers op Europees niveau vorm moeten krijgen. D66 bepleit de introductie van een Europese medezeggenschaps-richtlijn.

II-6 In het kader van een Europees industrie- en technologiebeleid moeten bestaande researchprogramma's worden geïntensiveerd en nieuwe opgezet. Daarbij moeten extra stimuleringspremies bevorderen dat de effecten voor het milieu (schone technologieën) en het energieverbruik (zuinig met energie) een veel belangrijkere rol gaat spelen bij de ontwikkeling van nieuwe producten en processen. De uitwerking daarvan kan zowel door lidstaten gezamenlijk als afzonderlijk plaatsvinden. Er moet een kader komen waarbinnen de evaluatie plaatsvindt aangaande de voortgang van aangekondigde projecten en acties.

Stimuleringspremies voor bevordering van schone technologie

II-7 Er moet in Europees verband een ethische code worden ontwikkeld ten behoeve van onderzoek, technologische en medische ontwikkelingen.

II-8 Overheidsaankopen in de lidstaten, bijvoorbeeld op het gebied van energievoorziening, telecommunicatie en defensie, dienen het beginsel van vrije concurrentie binnen de

*Er moet een Europees
consumentenbeleid
komen*

Gemeenschap toe te passen. D66 bepleit de snelle totstandkoming van de EG-richtlijn hierover. De controle op de uitvoering van deze richtlijn moet berusten bij de Europese Commissie.

- II-9 De doelstellingen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), zoals vastgelegd in artikel 39, lid 1 van het Verdrag van Rome, kunnen worden gehandhaafd. De toepassing van de uitvoeringsinstrumenten dient naar onze mening grondig te worden herzien door:
- a. beperking van het garantiesysteem tot een hoeveelheid produkt die de voedselonafhankelijkheid van de EG waarborgt;
 - b. geleidelijke vermindering van de afzetsubsidies, waaronder exportsubsidies;
 - c. afschaffing van bijdragen in de kosten van opslag.

De instrumenten tot het behouden van het evenwicht op de interne markt en het peil van de inkomens blijven onontbeerlijk. De toegang van produkten uit ontwikkelingslanden op de EG-markt worden verruimd door middel van met deze landen gesloten overeenkomsten, waarin hun belangen afdoende zijn beschermd.

- II-10 Er moet een Europees consumentenbeleid komen, waarin producenten en consumenten gelijkwaardig tegenover elkaar komen te staan en dat regels stelt ten aanzien van veiligheidsnormen, etiketteringen, gezondheidsvoorschriften en andere producteisen.
- II-11 Het krachtige Europese mededingingsbeleid moet worden voortgezet, onder meer door introductie van een EG-controle vooraf. Kartelvorming moet voorkomen worden. Tevens zal harmonisatie van subsidie- en investeringspremietarieven tot stand moeten worden gebracht, waarbij de EG dient te waken voor ongelijke concurrentie tussen aangrenzende regio's.
- II-12 Het goederenvervoer moet gedereguleerd worden, waardoor het doelmatiger kan plaatsvinden.

Invoering van een Europese munt en grotere integratie van het economisch en monetair beleid van de lidstaten is nodig

- II-13 Om optimaal van de interne markt te profiteren zijn met name kwalitatief goede en snelle verbindingen tussen Europese centra noodzakelijk. Om het autogebruik af te remmen pleit D66 voor een snelle aanleg van een Europees hogesnelheidsrailnet en een samenhangend Europees luchtvaartbeleid.
- II-14 Invoering van een Europese munt en grotere integratie van het economisch en monetair beleid van de lidstaten is nodig. Einddoel vormt de totstandkoming van een economische en monetaire Unie. Dit doel kan bereikt worden door in het EMS alle Europese munten op te nemen en de wisselkoersmarges verder te verkleinen. Daarbij hoort een centrale Europese Bank, die een zelfstandig monetair beleid kan voeren.
- II-15 Het gebruik van de ECU door particulieren moet worden bevorderd.
- II-16 De EG moet als één van de grootste handelsblokken in de wereld een belangrijke rol spelen op het gebied van de structurele ontwikkelingssamenwerking. Het tegengaan van protectionisme en de herstructurering van de Europese industrie zal nieuwe impulsen kunnen geven aan de uitvoer van ontwikkelingslanden.

III DE EUROPESE LEEFOMGEVING

- III-1 Milieuvervuiling stopt niet bij wat voor geografische grens dan ook. Dat geldt vooral voor vervuiling van lucht en water. Daarom hebben maatregelen op Europese schaal ter bescherming van het milieu voor D66 prioriteit. D66 is bereid ten behoeve van het milieu zo nodig onze materiële welvaart te verminderen. Een doeltreffend milieubeleid mag echter niet ten koste gaan van de minst draagkrachtigen.
- III-2 D66 kiest voor een Europese milieustrategie waardoor het milieu-aspect direct een rol gaat spelen bij de beslissingen over investeringen en bedrijfsvoering.

Zij doet dit onder erkenning dat de milieusituatie van de lidstaten aanzienlijk verschilt.
De volgende aanpak lijkt geboden:

De Europese industriepolitiek moet gericht zijn op het aanpassen van de economie aan onze wereldwijde milieuverantwoordelijkheid

- a. de Europese industriepolitiek moet gericht zijn op het aanpassen van de economie aan onze wereldwijde milieuverantwoordelijkheid (zie het rapport Brundtland);
- b. in de lidstaten moet een hoog niveau van milieubescherming worden verzekerd door een keuze van de best beschikbare technieken bij het treffen van preventieve maatregelen;
- c. deze eis zal voor de agrarische sector en het bedrijfsleven in een aantal lidstaten zulke grote consequenties hebben, dat in de gemeenschappelijke landbouw-en industriepolitiek daarvoor extra geld beschikbaar moet komen;
- d. teneinde het milieu een rol te laten spelen in alle economische beslissingen en teneinde concurrentievervalsing tussen de lidstaten te

Milieuconsequenties voor de agrarische sector

vermijden, dient bovendien in alle lidstaten het principe van "de vervuiler betaalt" te worden toegepast;

e. er moet voor gezorgd worden dat het milieubeleid ook een milieu-exportindustrie voortbrengt, zodat Europa een vooraanstaande positie krijgt op de groeiende markt voor milieutechnologie;

f. er dient te worden gestreefd naar een Europese regeling, die bedrijven verplicht om, naar analogie van het financieel jaarverslag,

*De organisatie van
het Europees
milieubeleid moet
beter*

een gewaarmerkt milieujaarverslag uit te brengen, teneinde inzicht te verkrijgen in de mate waarin nationale en Europese milieuvoorschriften worden nageleefd. Deze regeling zou tenminste moeten gelden voor alle risicovolle bedrijfsactiviteiten;

- g. bevordering van stimuleringsmaatregelen in de fiscale sfeer voor de introductie van milieuvriendelijke producten. Zowel producent als consument moeten van dergelijke voordelen kunnen profiteren.

III-3 De organisatie van het Europees milieubeleid moet beter. De volgende aandachtspunten staan daarbij centraal:

- a. evaluatie en handhaving. De Europese Commissie dient elk jaar een voortgangsrapportage uit te brengen. Daarnaast is een handhavingprogramma nodig, met Europese inspectiebevoegdheden;
- b. er wordt gestreefd naar de opheffing van de geheimhoudingsplicht binnen vergunningverleningsprocedures, omdat deze plicht een doeltreffende controle van de naleving van milieueisen in de weg staat;
- c. het milieu-aspect moet aan de orde komen in de werking en besluitvorming van de relevante EG-fondsen. Een eerste stap daartoe moet zijn de toepassing van milieu-effectrapportage op de via EG-Structuurfondsen gefinancierde projecten. Voor grensoverschrijdende effecten moet het instrument van grensoverschrijdende milieu-effectrapportage (met wederzijdse toetsing door de betrokken lidstaten) worden ontwikkeld.

III-4 Ten aanzien van de inhoud van het Europees milieubeleid gelden voor D66 de volgende prioriteiten:

- a. aanscherping van de bestrijding van luchtverontreiniging door verdere terugdringing van de uitstoot van schadelijke stoffen zoals

zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH₃), de belangrijkste veroorzakers van zure regen;

Betere bestrijding van de vervuiling van de zee en van de oppervlaktewateren

- b. intensivering van het onderzoek naar de oorzaken van het broeikaseffect (CO₂-problematiek) en naar mogelijke oplossingen voor dat vraagstuk;
- c. herstel van de ozonlaag door terugdringing van de uitstoot van CFK's en andere ozon-afbrekende stoffen. Periodieke herziening van de relevante internationale rechtsregels ter bescherming van de ozonlaag;

- d. betere bestrijding van de vervuiling van de zee en van de oppervlaktewateren, door stipte en zo mogelijk versnelde uitvoering van het Rijnactieplan en de besluiten van de 2e Noordzeeconferentie (1987). Het EP dient bij de Commissie aan te dringen op stelselmatige voorbereiding van voorstellen ter uitvoering van Richtlijn 76/464 betreffende lozing van gevaarlijke stoffen in de wateren van de EG, aan de hand van een spoedig op te stellen prioriteiten-lijst;

e. het realiseren dan wel behouden van een goede voorziening van drinkwater en water voor teeltgewassen in alle lidstaten;

f. harmonisatie van en controle op de uitvoering van het afvalstoffenbeleid, zowel t.a.v. bedrijfsafval als van chemisch afval;

g. het bij de afvalverwerking hanteren van dezelfde milieu-hygiënische normen die gelden voor andere bedrijfsmatige activiteiten ter bescherming van grond- en drinkwater, bodem en lucht. In het algemeen zal afval zo dicht mogelijk bij de bron waar het is ontstaan moeten worden verwerkt;

Vervuiling van het oppervlaktewater

Onderzoek naar en ontwikkeling van energiebesparing moeten op Europees niveau meer aandacht krijgen

- h. tegengaan van het gebruik van verpakkingsmateriaal dat niet opnieuw kan worden gebruikt;
- i. het realiseren van een Europees ontgrondingsbeleid ten behoeve van het winnen van oppervlakedelfstoffen. Na inventarisatie van (potentiële) wingebieden moeten op Europees niveau die locaties aangewezen worden, waarbij het ontstaan van schade aan natuur en waterhuishouding geminimaliseerd wordt.

- III-5 De export van gevaarlijk afval naar buiten West-Europa moet worden tegengegaan en wordt alleen toegestaan indien verwerking elders in belang is van de volksgezondheid en het milieu, bijvoorbeeld doordat elders betere verwerkingsmogelijkheden voorhanden zijn. Een helder en goed toepasbaar systeem van internationale rechtsregels biedt de beste mogelijkheden tot doeltreffende controle van dit probleem.
- III-6 Mede vanwege de uitputting van fossiele brandstoffen is het opzetten van een Europees energiescenario noodzakelijk. Projecten gericht op meer efficiënte benutting van zonne-, biomassa-, water-en windenergie dienen vanuit de EG meer te worden gestimuleerd. Stimulering natuurlijk vooral daar waar de voorwaarden het gunstigst zijn. Het vraagstuk van energie-opwekking kan derhalve het best in Europees verband worden aangevat. Overigens blijft D66 van mening dat zolang het afvalprobleem én het veiligheidsprobleem niet zijn opgelost er geen nieuwe kerncentrales moeten worden gebouwd. Onderzoek naar en ontwikkeling van energiebesparing moeten op Europees niveau meer aandacht krijgen. Hierbij moet ook de warmte-krachtkoppeling en de bouwwijze van woningen en gebouwen worden betrokken. Het energie-aspect dient niet alleen sectoraal, maar ook facetgewijs in het beleid te worden gebracht.
- III-7 De bescherming van de bevolking tegen de gevolgen van radioactiviteit vereisen een aanpak op Europees niveau. Het proces van uitholling van de bepalingen van het Euratom verdrag die zich in de loop der jaren heeft voorgedaan, moet daarom worden gekeerd. De bestaande bevoegdheden van de EG moeten ten volle

De problematiek van de kernafvalverwerking vereist een Europese aanpak

worden aangewend, o.a. door de invoering van een Europees inspectiesysteem t.a.v. de veiligheid van kerncentrales. De Europese Commissie moet daarvoor zo spoedig mogelijk voorstellen doen. Ook de problematiek van de kernafvalverwerking vereist een Europese aanpak. Voor bestrijding van de gevolgen van kernrampen dienen Europese richtlijnen te komen, die onder meer voorzien in Euregionale rampenplannen.

III-8 Ten aanzien van de landbouw is het duidelijk dat zowel door de produktiebeperkende maatregelen die wij voorstaan als door de technologische en biologische ontwikkelingen, alsmede door de milieuvorschriften, in vele delen van de gemeenschap grote problemen kunnen ontstaan ten aanzien van inkomen en werkgelegenheid. Daarnaast zullen ook in een systeem, waarbij wordt gestreefd naar evenwicht op de interne markt, de belangen van moderne bedrijfsvoering strijdig kunnen zijn met de belangen van natuur en milieu. Deze nadelige effecten moeten worden bestreden door:

D66 oud-Europarlementarier Doeke Eisma bezoekt een energieproject in Groningen

a. flankerend beleid voor agrariërs in de echt problematische en thans grotendeels op de landbouw aangewezen gebieden, zodanig dat het produktieverhogend effect beperkt blijft (zie bijvoorbeeld de EG-bergboerenregeling);

b. een stelsel van uitkoopregelingen (om gronden te beschermen voor natuur, recreatie of bosbouw) en beheersregelingen (om de grond in produktie te houden onder agrarisch natuurbeheer).

*Nadruk op milieu-
vriendelijke
produktiemethoden*

*Meer aandacht voor
woonmilieu*

III-9 D66 acht ten aanzien van de landbouw in Europa voorts van belang:

- a. meer aandacht voor invoering van nieuwe gewassen;
- b. inspanning voor het omzetten van landbouwprodukten in de non-food-sector in energie, geneesmiddelen, chemische produkten, vezelprodukten; de stormachtige ontwikkeling van de biotechnologie biedt hier weidse perspectieven;
- c. onderzoek en toepassing van biotechniek dient aan strikte Europese wetgeving te worden onderworpen;
- d. nadruk op milieuvriendelijke produktiemethoden, bijvoorbeeld op de geïntegreerde landbouw;
- e. proefnemingen met agro-energie dienen te worden gestimuleerd;
- f. beperking van de intensiteit van produktiemethoden in de intensieve veehouderij;
- g. aan het leefmilieu van dieren zal de grootst mogelijke aandacht moeten worden geschonken. Dit zal aan strikt wettelijke normen moeten voldoen.

III-10 Aangezien meer dan de helft van de Europeanen woont in de steden en het woonmilieu aldaar is aangetast zal in Europees verband een financieel stimuleringsbeleid in de steden, o.a. door verbetering van de infrastructuur, moeten worden opgesteld (bijvoorbeeld door middel van een nieuw structuurfonds).

III-11 De ruimtelijke ordening als integratie-kader voor de afweging van diverse sector-belangen vereist ook op Europese schaal meer aandacht. D66 denkt met name aan:

- a. een betere afstemming tussen ruimtelijke ordening en milieu, vooral in de grensgebieden. Daarbij is decentraal besturen uitgangspunt;
- b. het bevorderen van meer harmonisatie van de ruimtelijke wetgeving in de Europese Gemeenschap.

IV EUROPA IN DE WERELD

D66 streeft naar een verdere ontwikkeling van Europees buitenlands beleid, gericht op bevordering van vrede en veiligheid in de wereld

- IV-1 D66 streeft naar een verdere ontwikkeling van een Europees buitenlands beleid, gericht op bevordering van vrede en veiligheid in de wereld, en met bijzondere aandacht voor de vrije ontplooiing van mensen en de eerbiediging van de mensenrechten.
- IV-2 Ontwikkelingssamenwerking moet geïntegreerd worden in het totale Europese beleid. Het belang van mensen in de ontwikkelingslanden moet dus worden meegewogen bij de beoordeling van beleidsvoorstellen op andere terreinen. De internationaal aanvaarde norm van 0,7% van het Bruto Nationaal Product is volgens D66 voor Europa te laag. Aangezien de draagkracht niet voor alle lidstaten gelijk is, zou een op draagkracht gebaseerde sleutel voor de verdeling van de bijdragen per lidstaat moeten worden ontwikkeld. De hulpverlening kan veel doeltreffender worden als de samenwerking tussen de donorlanden verbetert. Europa moet dit doel dichterbij brengen. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan verantwoorde schuldsanering en overdracht van mens-en milieuvriendelijke technologieën, die mee moeten helpen om de zelfstandigheid van ontwikkelingslanden te bevorderen.
- IV-3 Gelet op culturele, historische en geografische redenen bepleit D66 een eigen rol voor West-Europa in de betrekkingen tussen Oost en West. Deze eigen inbreng in de Oost-West betrekkingen, vanuit een Westeuropees perspectief, is pas werkelijk mogelijk als er sprake is van een ook politiek meer zelfstandig West-Europa.

In EG-verband moet de gezamenlijke verklaring van EG en Comecon worden gebruikt als kader voor bilaterale akkoorden tussen de EG en individuele Oosteuropese landen. D66 is voorstander van het instellen van een Oost-West milieuinstituut, te genereren vanuit het Europees Parlement. De ontwikkelingen in de Sowjet Unie en Oost-Europa rechtvaardigen een constructieve respons. Economische samenwerking op zakelijke grondslag moet worden bevorderd, en moet waar mogelijk gericht zijn op het bijdragen aan en stimuleren van economische hervormingen. Hiervoor kan

*Mensenrechtenbeleid
vormt een integraal
onderdeel van het
beleid*

ook in beperkte mate kredietverlening worden aangewend. Echter ongelimiteerde en onvoorwaardelijke kredietverlening kan de noodzaak van economische hervormingen verhullen en is daarom niet in het belang van de economische ontwikkeling in Oost-Europa en van de betrekkingen tussen Oost- en West Europa.

Mensenrechtenbeleid vormt een integraal onderdeel van het beleid t.a.v. Oost Europa en de Sowjet Unie, zoals is erkend in het CVSE-proces op basis van de Slotakte van Helsinki. Doordat het proces van economische hervorming, dat in een aantal landen van het Oostblok gaande is, alleen dan kan slagen als het gepaard gaat met een grotere participatie van de bevolking, kan ook de situatie van de burgers in Oost-Europa worden verbeterd door versterking van de economische samenwerking in Europa.

D66 bepleit een actieve rol voor Europa in een snelle ontmanteling van het apartheidsregime en de totstandkoming van een vrij, democratisch en niet-racistisch Zuid Afrika. D66 dringt aan op selectieve economische sancties en boycotmaatregelen in Europees

verband. D66 acht humanitaire steun aan de democratische anti-apartheidsoppositie binnen Zuid Afrika alsmede aan het African National Congress (ANC) van wezenlijk belang om tot bovenbedoelde ontmanteling te komen. D66 bepleit dat paspoorthouders, die de Zuidafrikaanse nationaliteit bezitten alsmede de nationaliteit van één van de lidstaten, de laatstgenoemde verliezen, wanneer zij in het Zuidafrikaanse leger dienen.

*Europarlementariers
in vergadering bijeen*

*In het Europees
veiligheidsbeleid
dient wapenbeheer-
sing centraal te
staan*

IV-4 Veilig bestaan van de Westeuropese burgers betekent dat Europa over een goed defensief vermogen moet beschikken. Het Westeuropees defensief vermogen maakt deel uit van de NAVO. Een versterking van de Westeuropese veiligheidsbelangen is echter nodig. Daarmee komen de veiligheidsbelangen van de lidstaten beter tot hun recht, kunnen door nauwere en betere coördinatie en samenwerking de kosten van defensie beter worden beheerst en ontstaat een meer evenwichtige verhouding binnen het bondgenootschap. Momenteel behoort defensie niet tot de taken van de Europese Gemeenschap. Een Westeuropees veiligheidsbeleid dient echter, als logisch onderdeel van de Europese eenwording, in het verband van de Europese politieke samenwerking (EPS) gestalte te krijgen. Zolang dit niet is verwezenlijkt, is het verband van de West-Europese Unie (WEU) het meest geëigend om het Westeuropese veiligheidsbeleid uit te werken. Bij het gestalte geven aan een Europees veiligheidsconcept moet Frankrijk immers volledig worden betrokken. Versterking van de WEU is noodzakelijk wat betreft secretariaat, planning en ministeriële betrokkenheid. Versterking van de Westeuropese veiligheidssamenwerking is een zaak die de Europese burger direct aan gaat. Een zo ruim mogelijk communicatie tussen de beleidsplanners en volksvertegenwoordiging of zo mogelijk direct de bevolking is daarom noodzakelijk. Vanuit het Europees Parlement dienen waarnemers te worden gezonden naar de parlementaire assemblees van de NAVO en de WEU. De totstandkoming van een Westeuropese veiligheids-samenwerking behoort in ieder geval op de langere termijn te leiden tot structurele verlaging van de defensieuitgaven van de Westeuropese staten.

IV-5 In het Europees veiligheidsbeleid dient wapenbeheersing centraal te staan. De Europese Gemeenschap streeft internationaal naar een zodanige positie dat zij bij alle veiligheidsbesprekingen over haar grondgebied wordt betrokken. Zij zal, om ondermeer tot een eigen beleid te kunnen komen, een zelfstandig verificatie- en controlesysteem moeten ontwikkelen. Bij wapenbeheersing moet de nadruk liggen op de conventionele bewapening, met als doel opheffing van on-evenwichtigheden tussen NAVO en Warschau-Pact en een

aanzienlijke vermindering van het totale niveau van de conventionele bewapening in Oost en West Europa.

Een Westeuropese kernmacht dient te worden afgewezen

IV-6 Het Westeuropese veiligheidsbeleid moet zijn gericht op:

- nauwe samenwerking bij de ontwikkeling, productie en aanschaf van wapens, met als doel kostenbeperking, standaardisering en verhoogde onderlinge uitwisselbaarheid. Hierbij dient tussen Europese wapenindustriën vrije concurrentie te bestaan;
- het formuleren van een gemeenschappelijk wapenexportbeleid, waarbij conflicthaarden van levering zijn uitgesloten;
- integratie van operationele concepten en nationale planningsconcepten.

IV-7 Een Westeuropese kernmacht moet worden afgewezen. Vanwege de afschrikkende werking kan een minimum aan nucleair defensief vermogen voor West-Europa's veiligheid vooralsnog echter niet worden gemist. De Franse en Britse kernmachten moeten binnen het kader van de WEU ten dienste worden gesteld van de Westeuropese veiligheid. Aan de huidige nationale rol van deze kernmachten moet een meer Europees karakter worden gegeven. Het overleg hierover zou de vorm aan kunnen nemen van een Westeuropese nucleaire planninggroep. De wijze waarop Europa zijn kernbewapeningszaken regelt moet in nauw overleg met de V.S. geschieden. Kernwapens met een zeer korte dracht komen het eerst in aanmerking voor vernietiging.

Conflicten die zich buiten het Navo-verdragsgebied voordoen vragen van de Europese lidstaten systematisch aandacht. Lidstaten moeten bereid zijn om in eigen georganiseerd verband en onafhankelijk middelen in te zetten, die tot beëindiging van dergelijke conflicten kunnen bijdragen.

V NAAR EEN BETER FUNCTIONERENDE EUROPESE GEMEENSCHAP

De democratische controle door het EP mag niet afhankelijk zijn van de goede wil van de nationale regeringen en parlementen

V-1 Voor D66 is van wezenlijk belang dat democratische controle op de macht ook in de EG wordt gewaarborgd. Bij de opbouw van een democratisch Europa moet dezelfde gedachte als bij decentralisatie voorop staan. Daarbij spelen twee criteria een hoofdrol. Het eerste criterium is doelmatigheid, het tweede is een democratisch criterium, waarbij zowel een effectieve controle door burgers (of een democratisch gekozen orgaan) als een voldoende betrokkenheid van de burgers een rol spelen. Door de voortschrijdende overdracht van bevoegdheden van het nationale naar het communautaire niveau is van democratische controle steeds minder sprake. Waar nationale parlementen door deze overdracht hun zeggenschap verliezen wordt deze niet op het communautaire niveau gecompenseerd. Hierdoor ontstaat in toenemende mate een hiaat dat voor een Gemeenschap van democratische staten niet aanvaardbaar is. De

verhoudingen tussen de EG-instellingen moeten dan ook worden aangepast, waarbij de positie van het Europees Parlement en van de Europese Commissie op korte termijn moeten worden versterkt ten opzichte van de Raad van Ministers. Voor het beter functioneren van het Europees Parlement is het noodzakelijk, dat het Europees Parlement, inclusief zijn diensten, in Brussel wordt geconcentreerd.

*Gebouwen Europees
Parlement te
Straatsburg*

De democratische legitimatie van de Europese Commissie moet worden versterkt

- V-2 D66 wil bij het tot stand brengen van de noodzakelijke aanpassingen primair kiezen voor een benadering waarbij de Europese instellingen zelf in staat worden gesteld hun onderlinge verhoudingen aan te passen aan de eisen van democratische besluitvorming. Daartoe moet het Europees Parlement uitbreiding van het budgetrecht krijgen, d.w.z. de finale zeggenschap over de uitgaven en inkomsten van de gemeenschap, in combinatie met het totstandkomen van een Europese belasting. De democratische controle door het EP mag niet afhankelijk zijn van de goede wil van de nationale regeringen en parlementen.
- V-3 De democratische controle moet zich ook uitstrekken tot het buitenlands beleid van de Gemeenschap. Het buitenlands beleid moet tot stand worden gebracht in samenspraak met het Europees Parlement. Daartoe moeten beleidsdocumenten van de Raad, waarin gemeenschappelijke uitgangspunten en doelstellingen met betrekking tot het beleid worden geformuleerd aan het parlement worden voorgelegd. In aanvulling daarop moet een procedure worden ingesteld voor rapportage door het voorzitterschap van de EPS over het door de Raad gegeven gevolg aan uitspraken van het Europees Parlement betreffende het buitenlands beleid. Dit analoog aan de bestaande procedure tussen Parlement en Commissie.
- V-4 De Raad van Ministers zal de beslissingsbevoegdheid niet alleen t.a.v. de begroting, maar ook t.a.v. de wetgeving met het Europees Parlement moeten delen.
- V-5 De democratische legitimatie van de Europese Commissie moet worden versterkt. Een belangrijke stap daartoe is verkiezing van de Voorzitter van de Europese Commissie door het Parlement; ook moet de invloed van het Parlement op de samenstelling van de Commissie toenemen. Daarnaast dient het Parlement de bevoegdheid te krijgen individuele Commissieleden heen te zenden.

*De financiering
van de Gemeenschap
moet een volledig
communautaire
aangelegenheid
worden*

- V-6 Er is een gebrek aan besluitvaardigheid in de Gemeenschap als gevolg van beleidscoördinatieproblemen. Het zou daarom goed zijn de Algemene Raad (de Raad van ministers van buitenlandse zaken) verantwoordelijk te maken voor de consistentie in het Europese beleid. De Algemene Raad neemt hiertoe deels de rol over van de Europese Raad (van staatshoofden en regeringsleiders), die te weinig bijeen kan komen om de noodzakelijke beslissingen te nemen.
- V-7 De Gemeenschap moet duidelijker dan nu het geval is kunnen rekenen op continuïteit in de geldstromen nodig voor haar financiering. Tevens zal meer geld naar de Gemeenschap moeten gaan. Van de Gemeenschap mag daarentegen een grote efficiency in de bestedingen en een terugdringen van verspillingen worden verwacht. Stappen voor een betere financiële basis voor de Gemeenschap zijn:
- a. de financiering van de Gemeenschap moet een volledig communautaire aangelegenheid worden;
 - b. de hoogte van de geldstroom naar de Gemeenschap moet communautair worden bepaald: de BTW, die in alle lidstaten bestaat, kan hiertoe worden aangewend.

Colofon

*Met dank aan Dennis Sies, Henk de Kruijf,
Spaarnestad Fotoarchief, Fotobureau Stokvis,
Perry Hokke, Michiel Wijnbergh en het
Voorlichtingsbureau van het Europees
Parlement voor de foto's in deze uitgave.*

*D66 landelijk secretariaat
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
070-858303*

Mei 1989

